

II Bakı Sammitində bəşəri həmrəyliyin olmamasından narahatlıq ifadə edildi

Sivilizasiyalar və dinlərarası əməkdaşlığın təşviqi bəşəri həmrəyliyə töhfədir

Ölkəmizin paytaxtında Dünya dini liderlərinin II Bakı Sammiti böyük uğurla başa çatdı. II Bakı Sammitinin sonunda xüsusi bəyannamə qəbul olunub. Bəyannamədə qeyd olunur ki, Azərbaycan dövləti beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafına, din-dövlət münasibətlərinin formalaşmasına, sivilizasiyalararası və dinlərarası əlaqələrin möhkəmləndirilməsinə, milli-mədəni dəyərlərin və multikulturalizm ənənələrinin qorunmasına mühüm önəm verir. Sammit iştirakçıları Azərbaycan Respublikası Prezidenti İlham Əliyevin II Bakı Sammitində iştirakını və dərin məzmunlu çıxışını yüksək qiymətləndiriblər. Dini liderlər vurğulayıb ki, Azərbaycan dövlət başçısının təşəbbüsü ilə başlanan və həyata keçirilən "Bakı prosesi", «Multikulturalizm» və «İslam həmrəyliyi» illəri çərçivəsində təşkil olunan beynəlxalq tədbirlər, o cümlədən "Dünya dini liderlərinin I Bakı Sammiti", habelə, "Bakı Beynəlxalq dinlərarası və sivilizasiyalararası əməkdaşlıq Mərkəzi"nin müxtəlif mədəniyyətlər və dinlər arasında əlaqələrin genişlənməsinə, qarşılıqlı etimad mühitinin yaradılması işinə verilən böyük töhfədir. Tədbir iştirakçıları Bakıda "Dünya dini liderlərinin II Bakı Sammiti"nin yüksək səviyyədə təşkili - müxtəlif mədəniyyətlərin və dinlərin daşıyıcılarının, dövlət, ictimaiyyət və elm xadimlərinin görüşləri və fikir mübadilələrinin aparılması üçün yaradılan şəraitə görə tədbirin Təşkilat Komitəsinə öz minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Bəyannamədə həmçinin Zati-Müqəddəsləri Moskva və bütün Rusiya Patriarxı Kirillin sivilizasiyalararası və dinlərarası əməkdaşlığa töhfələrini, bölgədə və beynəlxalq miqyasda sülhün və əmin-amanlığın qorunmasında, eləcə də qarşılıqlı etimad mühitinin yaradılmasında önəmli rolu xüsusi qeyd olunub.

Zati-Müqəddəsləri Roma Papası Fransiskin 2 noyabr 2016-cı il tarixində Azərbaycana apostol səfəri zamanı respublikamızda sivilizasiyalararası və dinlərarası dialoqa verilən dəyəri yüksək qiymətləndirilib, habelə Papa Fransisk və Əl-Əzhərin Baş İmamı Şeyx Əhməd əl-Tayyib həzrətləri tərəfindən 4 fevral 2019-cu il tarixində Abu-Dabidə imzalanmış "İnsani Qardaşlıq, Dünyada Sülh və Birgə Yaşayış" Birgə Sənədi alqışla qarşılanıb.

Onu da diqqətə çatdırmaq lazımdır ki, tədbir iştirakçıları Zati-Müqəddəsləri bütün Gürcüstan Katalikos-Patriarxı II İliyanın Qafqaz regionunun ənənəvi tolerantlıq mühitinin qorunmasında, bölgədə sülhə və əmin-amanlığa nail olunmasında və dinlərarası anlaşmanın bu məqsədlər naminə dərinləşməsində müstəsna xidmətləri də yüksək dəyərləndirilib. Qafqaz və ona qonşu olan bölgələrin, Mərkəzi Asiya ölkələrinin dini liderlərinin dinlərarası və məzhəblərarası əməkdaşlığın inkişafına və mənəvi dəyərlərin qorunmasına verdikləri töhfələr qeyd olunub.

Eyni zamanda, dünyanın müxtəlif regionlarını təmsil edən xristian, müsəlman, yəhudi, buddist, induist və digər dini birliklərin rəhbərləri və dini konfessiya təmsilçilərinin müasir dünyanı təhdid edən problemlərə dair birgə mövqeyinin bildirilməsi, o cümlədən dinlərarası və sivilizasiyalararası həmrəyliyin vacibliyinin bütün dünyaya nümayiş etdirilməsi məqsədilə belə tədbirlərin davamlı əsaslarda təşkil olunmasının əhəmiyyəti diqqətə çatdırılıb.

Dünya dini liderlərinin II Bakı Sammitində irəli sürülən, Azərbaycan tərəfinin 2020-ci ildə Bakıda "Media və sosial şəbəkələrdə nifrətə çağırışlara qarşı mübarizədə dini liderlərin və siyasi xadimlərin birgə fəaliyyəti" mövzusunda BMT, KAICIİD və Bakı Beynəlxalq dinlərarası və sivilizasiyalararası əməkdaşlıq Mərkəzinin həmtəşkilatçılığı ilə beynəlxalq konfransın keçirilməsi təşəbbüsü də iştirakçılar tərəfindən alqışla qarşılanıb. Eləcə də, dünya dini liderlərinin sülh, əmin-amanlıq və humanizm ideyalarına xidmət edən dövlət və ictimaiyyət institutları, habelə beynəlxalq və regional təşkilatlarla əməkdaşlığın vacibliyi qeyd olunub.

Tədbir iştirakçıları 2018-ci ilin 25 iyun tarixində BMT-nin Cenevrədəki Ofisində "Dinlər, inanclar və dəyər sistemləri: bərabər vətəndaşlıq hüquqları" mövzusunda keçirilən Ümumdünya Konfransında qəbul olunan və BMT Baş katibi tərəfindən təsdiq edilən Bəyannaməni alqışlayıblar və qeyd ediblər ki, qarşılıqlı etimad və anlaşma mühitində mədəni müxtəlifliyin, sivilizasiyalararası və dinlərarası əməkdaşlığın təşviq edilməsi sülhə, təhlükəsizliyə, bəşəri həmrəyliyə töhfədir və bu istiqamətdə səylərin artırılması vacibdir.

Dünya dini liderlərinin II Bakı Sammitində qəbul olunmuş bəyannamədə dünyada terrorizmin, müxtəlif zəminlərdə ayrı-seçkiliyin, ksenofobiyanın, dini və etnik zəmində dözümsüzlüyün artması, terrorçu və ekstremist qruplaşmalar tərəfindən dini dəyərlərin məqsədyönlü təhrif olunması, mədəni, dini və tarixi irsin dağıdılması, eləcə də, qaçqınların, məcburi köçkünlərin və miqrantların humanitar fəlakət həddinə çatan kütləvi axını nəticəsində dünyada sülhün, qlobal dialoqun və bəşəri həmrəyliyin bərqərar olmaması ilə bağlı narahatlıq öz əksini tapıb. Bəyannamədə qeyd olunub ki, tədbir iştirakçıları silahlı münaqişələr, terror aktları, dini və etnik zəmində baş verən zorakılıqların insan tələfatı ilə yanaşı, mədəni və dini irsin talan və məhv edilməsi ilə nəticələnməsindən, bu baxımdan dünya mədəni və mənəvi irsinə aid olan, o cümlədən Azərbaycanın işğal olunmuş ərazilərində mədəni və dini abidələrin dağıdılması da dərin narahatlıq doğurur. Özündə bəşəri dəyərləri

ehtiva edən dinlər dünya sivilizasiyasına, mədəniyyətinə və mənəvi irsinə əhəmiyyətli töhfə verir, humanizmin təşviqinə, sülhün və ədalətin təmin olunmasına xidmət edirlər.

Bununla belə, dayanıqlı tərəqqiyə, sabitliyə və təhlükəsizliyə əsas maneə olan silahlı münaqişələrin həllinə, eləcə də etnik və dini zəmində yaranan qarşıdurmaların təhrik olunmasına qarşı mübarizə sahəsində beynəlxalq birliyin öz səylərini daha da gücləndirməsinə ciddi zərurət var. Bunun üçün də, dünya dövlətləri, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı, digər beynəlxalq və regional ictimai təşkilatlar, dini liderlər sivilizasiyalar və dinlərarası qarşılıqlı anlaşmanın və əməkdaşlığın təşviq edilməsi və gücləndirilməsi istiramətində səylərini artırmalıdırlar.

Son zamanlar terrorizmin və insaniyyətə qarşı cinayətlərin din adı ilə bağlanması, ayrı-seçkiliyə, ksenofobiya, islamofobiya, antisemitizm, xristianofobiya zəminində törədilən terror aktları və digər xüsusilə ağır cinayətlərin sayının artması, onların qarşısının alınması üçün təsirli tədbirlərin görülməsini tələb edir. Din adından törədilən terror aktı, bütün dinlərə qarşı törədilən terror aktı kimi qiymətləndirilməlidir. Terrorçuların öz məkrli niyyətləri naminə dinlərin müqəddəs dəyərlərindən istifadə etməsi cəhdlərinin qarşısı qətiyyətlə alınmalıdır. Bu isə dini dəyərləri əldə rəhbər tutmaqla yanaşı, dini ayinlərin aidyyəti dini məkanların yerləşdiyi ölkələrin dövlət siyasəti və milli qanunvericiliyinə tam riayət olunmaqla təmin edilməlidir.

Rabitə və informasiya texnologiyaları vasitəsi ilə irqi, dini və etnik zəmində zorakılığa təhrik edən zərərli ideologiyaların və təbliğatların, nifrətə çağırışların qarşısının alınmasında əməkdaşlıq artırılmalı, gənclərin bu sahədə maarifləndirilməsinə daha çox önəm verilməlidir. Eyni zamanda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının mərkəzi əlaqələndirici rolu vasitəsilə beynəlxalq sabitlik və təhlükəsizliyə qarşı yönəlik təhdid və təhlükələrin qarşısının alınması üçün birgə səylər artırılmalı və qlobal dialoq və əməkdaşlıq gücləndirilməlidir.

Həmçinin, silahlı münaqişə, təqib və zorakılıq nəticəsində əziyyət çəkən qaçqınların, məcburi köçkünlərin və miqrantların problemlərinin həllinə, onların pozulan hüquqlarının bərpa olunmasına, eləcə də bu cür vəziyyətlərin yaranmasına gətirib çıxaran faktorların aradan qaldırılmasına səy göstərilməlidir.

Bununla yanaşı, bütün dinlərin müqəddəs ibadətqahlarında, o cümlədən səmavi dinlərin müqəddəs məkanı olan Qüdsdə təxribatların və zorakılıq hallarının qarşısının alınması istiqamətində ciddi işlər görülməlidir.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Nizamnaməsinə və beynəlxalq hüququn hamılıqla tanınan prinsip və normalarına, xüsusilə dövlətlərin suveren bərabərliyi, ərazi bütövlüyü və sərhədlərinin toxunulmazlığı prinsiplərinə hörmət edilməlidir. Bu prinsiplərə riayət olunması beynəlxalq ictimaiyyət və yerli cəmiyyət daxilində təşviq olunmalıdır. Dünyanın bir çox bölgələrində, o cümlədən Yaxın Şərqdə davam edən münaqişələr, eləcə də Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi yuxarıda göstərilən prinsiplərə tam uyğun olaraq sülh yolu ilə həll olunmalıdır.

Bununla yanaşı, YUNESKO-nun Nizamnaməsinə istinadən, dini, mədəni və etnik müxtəliflik qəbul olunmalı və buna hörmətlə yanaşılma təşviq edilməli, habelə dini və mədəni irsin qorunmasına nail olunmalıdır.

Və sonda onu da qeyd edək ki, bütün yuxarıda qeyd olunanlar dünya ictimaiyyətini İnsan Hüquqları Ümumi Bəyannaməsinə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Uşaq Hüquqları Konvensiyasına riayət etməyə, insan hüquqları, o cümlədən qadın və uşaq hüquqlarının təşviqi və müdafiəsi sahəsində din, elm və ictimaiyyət xadimlərinin birgə fəaliyyətini dəstəkləməyə çağırır.

Dünya dini liderlərinin II Bakı Sammitidə qəbul olunan bəyannamədə göstərilən müddəalara əsaslanaraq hazırladığımız bu yazı, hesab edirik ki, həm də sammitin mahiyyətini açıq şəkildə özündə ehtiva edir.

“Paralel”in Araşdırma Qrupu

***Yazı Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
KİV-ə Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə çap olunub***